

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 13/2 2024 s. 650-667, TÜRKİYE

Araştırma Makalesi

**'DİDAKTİK' KAVRAMININ TÜRKÇE SÖZLÜKLERDEKİ TANIMLARININ
KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ**

Yasemin DARANCIK*

Geliş Tarihi: 8 Ocak 2024

Kabul Tarihi: 9 Şubat 2024

Öz

Belirli yabancı sözcükler farklı dillerden birebir Türkçeye geçirilmiş, söz konusu bu sözcükler uzun süre kullanıldıktan sonra, ana dilde karşılığı bulunarak yeri doldurulmaya çalışılmıştır. Genel olarak bu alana yönelik yapılan çalışmaların amacı, yabancı terimlerin Türkçeleştirilmesini sağlamak ve Türkçe terim sorununa yardımcı olmak olsa da kiminde söz konusu sözcük yabancı dildeki karşılığı ile kullanılmaya devam edilmiş, kiminde ise ilgili kelimeye Türkçe karşılık bulunamamış veya Türkçe karşılığı istenilen anlamı veremeyerek kabul görmemiştir. Bu sözcüklerden biri de "didaktik" kavramıdır. Bu kavrama bir açıklık getirebilmek, var olan kargaşayı biraz olsun netleştirebilmek adına bu çalışmada "didaktik" kavramının irdelemesi yapılacaktır. Bu yapılırken Türkçede hangi terimlerin didaktik kavramı altında yer aldığına bakmak ve aynı zamanda sözlüklerde ya da ansiklopedilerde bu terimlerin altında verilen tanımlamaları ve bilgileri irdelemek gerekir. Bu çalışmanın amacı, genel ve eğitim alanında kullanılan altı sözlüğün ve ansiklopedinin çalışma kapsamındaki kavramların belirli özellikleri bakımından karşılaştırmak, kavramları hangi boyutları ile ele aldıklarını incelemek ve bu anlamda bir netlik kazandırmaktır.

Anahtar Sözcükler: Didaktik, öğretici, öğretim bilgisi, sözlük analizi.

**COMPARATIVE ANALYSIS OF DEFINITIONS OF THE DIDACTIC
CONCEPT IN TURKISH DICTIONARIES**

Abstract

Certain foreign words have been translated from different languages into Turkish, and after these words have been used for a long time, they have been tried to be replaced by finding their equivalents in the mother tongue. In general, although the aim of the studies conducted in this field is to ensure the Turkishization of foreign terms and to help the problem of Turkish terms, in some cases, the word in question has continued to be used with its foreign language equivalent, and in some cases, no Turkish equivalent could be found for the word in question or its Turkish equivalent could not give the desired meaning and was not accepted. One of these words is the concept of "didactic". In order to clarify this concept and to clarify the existing confusion, this study will examine the concept of "didactic". In doing so, it is necessary to look at which terms in Turkish are included under the concept of didactics and at the same time to examine the definitions and information given under these terms in dictionaries or encyclopedias. The aim of this study is to compare six dictionaries and encyclopedias used in the general

* Doç. Dr.: Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, vdarancik@cu.edu.tr

and educational fields in terms of certain characteristics of the concepts within the scope of the study, to examine the dimensions in which they deal with the concepts and to provide clarity in this sense.

Keywords: Didactics, instructive, instructional knowledge, dictionary analyses.

Giriş

Bilim ve teknolojideki gelişmeler doğrultusunda dilin gelişimi ve değişimi kaçınılmazdır. Bu süreç Türkçenin bilim dili olarak daha yetkin bir duruma getirilmesi açısından büyük önem taşıdığından dolayı, dil bilincine sahip birçok bilim insanı alanlarıyla ilgili terminolojiye katkı sağlamak için çabalamışlardır (Kanatlı & Balcı, 2000; Balcı, 2003; Aksöz, 2012). Bu bağlamda belirli yabancı terimler farklı dillerden birebir Türkçeye geçirilmiş, söz konusu bu terimler bir süre kullanıldıktan sonra ana dilde karşılığı bulunarak yeri doldurulmaya çalışılmıştır. Bu tür çalışmaların amacı, yabancı terimleri Türkçeleştirerek terminoloji sorununun çözümüne katkı sağlamaktır. Lakin kimi zaman yabancı terimlere karşılık bulunamamış, kimi zaman önerilen terim yabancı dildeki karşılığı ile kullanılmaya devam edilmiştir. Önerilen Türkçe karşılığın istenilen anlamı vermediğine de tanık olunmuştur. Yani yabancı terim ile Türkçe karşılığının anlamsal açıdan örtüşmediği görülmüştür. Bu sorundan dolayı yabancı terim Türkçesine tercih edilmiştir. Bu terimlerden biri de *didaktik* terimidir.

Eğitim alanı ile çok yakından ilgili olan bu terime / kavrama bir açıklık getirebilmek, var olan kargaşayı biraz olsun netleştirebilmek adına bu çalışmada *didaktik* kavramının irdelemesi yapılacaktır. Bu yapılırken Türkçede hangi terimlerin *didaktik* kavramı altında yer aldığına bakmak ve aynı zamanda sözlüklerde ya da ansiklopedilerde bu terimlerin altında verilen tanımlamaları ve bilgileri irdelemek gerekir. Böylelikle kaynaklarda verilen bilgilerdeki çelişkiler, farklılıklar, yanlışlar ve ortak noktalar da ortaya konmuş olacaktır. Ancak sözlük ve ansiklopedi taramalarına geçmeden önce Türkçeye farklı bir dilden geçmiş *didaktik* kavramın tanımına bakmak yerinde olacaktır. Almanya'nın en köklü ve en yaygın kullanılan sözlüklerinden biri olan "Wahrig Deutsches Wörterbuch" sözlüğünde, *didaktik* terimi şöyle tanımlanmıştır:

"Di'dak-tik (f. 20; unz.) *Wissenschaft vom Lehren und Lernen, von den Inhalten der Bildung u. ihrer Auswahl im Lehrplan; Sy Unterrichtslehre, Unterrichtskunde* [*grch. didaktike techne* "zum Unterricht gehörende, belehrende Kunst"; zu *didaskein* "lehren"] (Wahrig, 2000, s. 349).

Didaktik (dişil. 20; sayılamaz) Eğitimin içeriğinden müfredattaki seçeneklere kadar öğretmenin ve öğrenmenin bilimi; eşanlamlısı öğretim bilgisi, ders bilgisi [Yun. *didaktike techne* "derse ait öğretici sanat", *didaskein*'a göre "öğretmek"] (çev. Y. D.).

Bu tanım incelendiğinde, *didaktik* kavramın bir bilim dalı olarak ele alındığı ve müfredattan öğretime kadar eğitimle ilgili birçok unsuru kapsadığı ifade edilmektedir.

Bilgi kirliliğinin yoğun olduğu bu dönemde, her ne kadar internet aracılığıyla birçok bilgiye ulaşılabilsede doğru ve güvenilir çalışmalar da yapılmıştır (bk. Yıldırım [Aksöz], 2009, s. 7-25). Ancak Türkçedeki sözlük ve ansiklopedik kaynaklara bakıldığında *didaktik* teriminin Türkçe karşılıklarının anlamsal olarak tam karşılığını bulmadığı görülmektedir. Bunun nedeni birçok sözlük yazarının araştırmadan birbirinden bakarak, özensiz bir şekilde birbirlerini tekrar

etmeleridir. Genelde monografiler daha yeni ve son bilgileri içermesine rağmen genel okuyucuya zor ulaşmaktadır. Bu da eksik ya da yanlış olsa bile sözlük veya ansiklopedilerin daha çok kullanılmasına neden olmaktadır. Böylelikle okuyucuya yanlış ya da eksik bilgi aktarımı yaygınlaşmaktadır.

Bu sorun *didaktik* kavramı için de geçerlidir. Sözlüklerde *didaktik* kavramı için Türkçe karşılık olarak genellikle *öğretici*, bazılarında ise *öğretici* kavramın yanı sıra aynı zamanda *öğretim bilgisi* kavramları yer almaktadır. Tanımsal ve içeriksel olarak kaynaklarda yer alan bu üç kavrama bakıldığında birçok çelişkiyi ve karmaşıklığı barındırdıkları dikkat çekmektedir. Sözlüklerdeki bu karmaşıklıktan dolayı, *didaktik* kavramı yapılan bilimsel çalışmalarda da farklı adlarla karşımıza çıkmaktadır. Eğitim bağlamında birçok makalede *didaktik* kavramı kullanılırken, bazı kaynaklarda Türkçe karşılığı olan *öğretici* veya *öğretim bilgisi* kullanılmaktadır. Didaktik kavramının Türkçe karşılığı olarak en çok kullanılan ve yaygın bilinen kavram *öğreticidir*. Ancak bilimsel çalışmaların taraması yapıldığında *didaktik* ve *öğretici* kavramlar arasında bir çelişki, düzensizlik ve karmaşıklık olduğu gözlemlenmiştir. Birçok çalışmada *öğretici* kavramı didaktik olarak değil, eğitimi / öğretimi veren kişi, yani öğretene / öğretmen olarak ele alınmıştır (Akkuş & Sami, 2017; Güngör, Çangal & Demir, 2020; Akın, 2004). Bazı bilimsel çalışmalarda ise, *öğretici* kavramı edebiyat veya eğitim bağlamında bir kaynağı veya ders materyalini tanımlamak için sıfat niteliğinde kullanılmıştır (Mert, 2011; Kiremitçi, 2015) ve bu da *öğretici* kavramının eğitim alanı açısından *didaktik* kavramını tam anlamıyla karşılamadığını ve bir karmaşıklık olduğunu açık bir biçimde göstermektedir.

Bu nedenle sözlük ve ansiklopedilerde *didaktik* kavramı taranarak, kavram analiz edilecek ve sonrasında eş anlamlı olarak kullanılan *öğretici* ve *öğretim bilgisi* kavramlarına açıklık getirilecektir. Bu bağlamda sadece eğitim sözlükleri ve genel ansiklopediler temel alınmıştır. Aynı zamanda eğitim alanında yapılacak bir sonraki bilimsel çalışmalar için *didaktik* kavramı ve Türkçe karşılığı bu çalışmada derlenmiş olacak ve bir öneri sunulacaktır. Böylece daha sonraki çalışmalarda *didaktik* kavramının yerine Türkçe karşılığının kullanılmasına katkı sağlanmış olacaktır.

1. Araştırmanın Kapsamı

Çalışmada Türkçe genel ve eğitim sözlükleri ile ansiklopedilerde *didaktik*, *öğretici* ve *öğretim bilgisi* kavramlarına yönelik açıklamaların yer aldığı sözlükler incelenmiştir. Bu kavram çerçevesinde belirgin bir şekilde görülen kavram karmaşası sözlükler arasındaki tutarsızlıkla yakından ilişkilidir. Bu nedenle bu terimi sözlük boyutu ile ele almak ve alanyazında bu konudaki durumu ortaya koymak, daha sonra yapılacak çalışmalar için yol gösterici olabilir. Bu çalışmanın eğitim dünyasına bir katkısı olması amacıyla, ağırlıklı olarak eğitime yönelik sözlükler ve genel sözlük ve ansiklopediler tercih edilmiştir. Söz konusu sözlükler ve ansiklopediler şu şekildedir:

- Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayınları, 2011.
- Eğitim Sözlüğü, Ahmet Cevizci, Say Yayınları, 2010.
- Ansiklopedik Eğitim ve Psikoloji Sözlüğü, Rasim Bakırcıoğlu, Anı Yayıncılık, 2016.
- Eğitim ve Eğitim Bilimleri Sözlüğü, Remzi Öncül, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, 2000.

- Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, Cilt: 6/17, Milliyet Yayınları, 1986.
- Meydan Larousse, Cilt 3/9, Meydan Yayınevi, 1990.

2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, genel ve eğitim alanında kullanılan altı sözlüğün çalışma kapsamındaki kavramların belirli özelliklerini karşılaştırmak, kavramları hangi boyutları ile ele aldıklarını karşılaştırılarak mevcut karmaşıklığa netlik kazandırmaktır. Eğitim alanında bu kadar önemli olan *didaktik* kavramının netleştirilmesi ve söylemde bütünlük sağlanması, *didaktik* kavramını karşılayacak tek bir Türkçe kavramın ortaya konması ile mümkündür.

3. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada, ansiklopedi ve sözlüklerde *didaktik* ve Türkçe karşılıkları olarak yer alan *öğretici* ve *öğretim bilgisi* kavramlarının hangi esaslara dayanarak açıklandığını belirlemek için sözlük maddeleri ile tanımlamalar ayrılarak fişlenmiştir. Sözlük seçiminde eğitim sözlükleri ve genel ansiklopediler seçilerek söz konusu kavramların var olup olmadıklarına bakılmıştır. Belirlenen sözlüklerde sözlük maddelerinin terim sayısı ile terimlerin yapısal ve içeriksel çözümlenmesi dikkate alınmıştır. Yapısal çözümlemede sözlüklerin kavramla ilgili bilgiyi hangi sıraya göre aktardıkları incelenirken, içeriksel çözümlemede hangi bilgilerin yer aldığı incelenmektedir. Sözlük maddeleri ile ilgili bilgiler sözlük ve ansiklopedilerde kalın, italik veya küçük-büyük yazımı gibi var olan biçimleri ile yansıtılmıştır. Kavramların yapısal ve içeriksel çözümlemesi esnasında analizler yapılarak çözüm önerisi sunulmuştur. Bu bölümde incelenen sözlükler ve ansiklopediler ile ilgili genel bilgiler verildikten sonra sözlük maddelerinde *didaktik*, *öğretici* ve *öğretim bilgisi* kavramlarının yapısal ve içeriksel incelemesi yapılmıştır.

4. Bulgular

Bu bölümde incelenen sözlükler ve ansiklopediler ile ilgili genel bilgiler verildikten sonra sözlük maddelerinde *didaktik*, *öğretici* ve *öğretim bilgisi* kavramlarının yapısal ve içeriksel incelemesi yapılmıştır.

4.1. İncelenen Sözlüklerle İlgili Genel Bilgiler

Kavram analizi yapılmadan önce, öncelikle Türkiye’de bu kavramları içeren genel ansiklopediler ve eğitim sözlükleri tanıtılacaktır. Bu tanıtım daha çok bu sözlüklerin, hangi amaçla ve hangi okur kitlesine yönelik oluşturulduğu yönünde olacaktır.

4.1.1. Türk Dil Kurumunun Türkçe Sözlüğü

Türkçenin söz varlığını ortaya koyacak bir sözlük hazırlanması düşüncesi ile 12 Temmuz 1932 yılında başlatılan zorlu çalışmalar sonrasında Türk Dil Kurumunun Türkçe Sözlüğünün ilk Türkçe baskısı 1945 yılında yayımlanmıştır. Bu hazırlık aşamasında en çok üzerinde durulan konu, genellikle yabancı kökenli sözcüklerden hangilerinin sözlüğe alınacağı, almanların nasıl gösterileceği noktasında yoğunlaşmıştır. Bu çalışmada kullanılan sözlük ise sözlüğün on birinci baskısıdır. Türkçe Sözlüğün bu baskısı 2011 yılında yayımlanmıştır. Söz konusu bu sözlüğü hazırlamak üzere Prof. Dr. Şükrü Haluk Akalın başkanlığında birçok değerli isimden oluşan Güncel Genel Türkçe Sözlük ve Yazım Kılavuzu Çalışma Grubu, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yönetim Kurulunun 24. Kasım 2005 tarihli ve 509/19 sayılı kararıyla kurulmuştur. Bu çalışma grubunun başlıca görevi ve amacı, sözlük veri tabanını

geliştirme, sözlüğün yeni baskısını hazırlama, gündelik dile girme eğilimindeki yabancı kökenli sözlere karşılık bulma, sözlük veri tabanı kullanıcılarının sorularını yanıtlama gibi işleri sağlamaktır. Çalışma için irdelenen bu sözlük genel okur kitlesine yöneliktir.

4.1.2. Eğitim Sözlüğü

Ahmet Cevizci tarafından yazılan Eğitim Sözlüğü, Say Yayınları tarafından 2010 yılında basılmıştır. Cevizci, bir felsefeci olarak Türkiye'deki eğitim araştırmalarına nasıl katkı yapabileceği düşüncesiyle bu çalışmaya yön vermiştir. Bu sözlüğü hazırlamada en önemli neden, Türkiye'de eğitimle felsefe arasındaki ilişkilerin son derecede zayıf olması; felsefecilerin eğitim alanını neredeyse görmezden gelmiş olmaları ve eğitimin kendi içinden de felsefeye dönük bir talebin olmaması olarak gösterilmiştir. Adı geçen sözlük genel okurdan çok bu iki alanla ilgilenen kişilere, öğrencilere yönelik olduğu gibi akademik etkinlikte bulunan insanların da yararlanacağı bir yayındır.

4.1.3. Ansiklopedik Eğitim ve Psikoloji Sözlüğü

Ansiklopedik Eğitim ve Psikoloji Sözlüğü, Rasim Bakırcıoğlu tarafından yazılarak Anı Yayıncılık tarafından 2016 yılında basılmıştır. Bakırcıoğlu, başarısız söylem ve eylemlerin pek çoğunu, terimlerin anlamlarını tam bilmeden kullanılmasına bağlamıştır; bir kavramın içeriği yeterince açıklanmadıkça, okuyucu ya da dinleyicinin söz konusu sözcüğün anlamını kavrayamayacağına dikkat çekmiş, böylece sözlük çalışmalarına başlamıştır. Bu düşünce doğrultusunda amacı, psikolojinin ve ilişkili bilim dallarının pek çok kavramına, eğitim bilimi ile onun çevresinde konuşlanan dallara, ayrıca bütün bu alanlardaki gelişmeleri gerçekleştiren başlıca kişilere kucak açmaktır.

4.1.4. Eğitim ve Eğitim Bilimleri Sözlüğü

Remzi Öncül'ün büyük emeği ile Millî Eğitim Bakanlığının yayımladığı bu sözlük, 2000 yılında basılmıştır. Sözlükteki terimler Almanca, Fransızca, İngilizce ve eski dildeki karşılıkları ile yer almaktadır. Bu sayede bu sözlüğün mesleki yayınları anlamada, dilimize ve yabancı dillere çeviride yararlı olacağı düşünülmüştür. Kavram kargaşasının bilincinde olan Öncül, bu kavram karışıklığını hem önlemek hem de önüne geçmek için üç farklı yabancı dilin kaynaklarından yararlanarak eğitim bilimlerine bu sayede katkı sağlamak istemiştir. Böylelikle eğitim alanı dışında akademik olarak farklı dillerde yayın yapan insanların da başvurabileceği bir kaynak olmuştur.

4.1.5. Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi

Fransız yayınevi Larousse'nin telif haklarına sahip Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi Türkiye'nin en önemli basılı ansiklopedilerinden biridir. Ansiklopedi Milliyet gazetesi tarafından basılan 24 ciltten oluşmaktadır. Türkçe eklemelerle beraber bilgiler derlenmiş ve gelecek kuşaklara aktarılacak amacıyla sunulmuştur. Özellikle önceki dönemlerin en önemli basılı başvuru kaynaklarından biridir ve herkesin yararlanabildiği genel bir kaynaktır.

4.1.6. Meydan Larousse

Türkiye'nin ilk büyük ansiklopedisi ve ansiklopedik lügati olan bu eser, 1969 yılında yayımlanmıştır. Meydan Gazetecilik ve Neşriyat Limited Şirketi'nin fasiküller hâlinde çıkardığı bu ansiklopedi *Meydan Larousse Büyük Lûgat ve Ansiklopedi* adını taşımaktadır. Eser aslında *Grand Larousse Encyclopedique* (I-X, 1960-1964) adlı Fransız ansiklopedisinin bir

tercümesidir. Hazırlık aşamasında Fransızları ilgilendiren bazı maddeler kısaltılarak veya çıkartılarak esere Türkiye, Türklük ve İslamiyet’le ilgili maddeler ilave edildi veya mevcutların hacmi arttırıldı. Böylece meydana getirilen ansiklopedi 1973 yılında ve on iki büyük cilt olarak tamamlandı. 1974 ve 1985 yıllarında iki ek cildi yayımlanan *Meydan Larousse* Türk ansiklopedi yayıncılığında bir dönüm noktası teşkil eder. Bundan sonra Türkiye’de özellikle ticarî açıdan başarılı ansiklopedilerin yayımlanmaya başladığı ve bunların daha çok münferit şahısların eseri olmayıp yayıncı müesseselerin bir araya getirdiği çeşitli bilim adamlarının ortak eseri oldukları görülmektedir. Aynı Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi gibi Meydan Larousse de belli bir dönem hemen hemen her evde bulunan bir kaynaktır.

4.2. İncelenen Sözlüklerdeki Ortak Terimler

Bu bölümde *didaktik*, *öğretici* ve *öğretim bilgisi* kavramlarının hangi sözlüklerde yer aldığı karşılaştırmalı olarak bir tablo yardımıyla görselleştirilmiş ve değerlendirilmiştir.

Tablo 1: Didaktik, Öğretici ve Öğretim Bilgisi Kavramlarının Sözlük ve Ansiklopedilerde Dağılımı

	Türkçe Sözlük	Eğitim Sözlüğü	Ansiklopedik Eğitim ve Psikoloji Sözlüğü	Eğitim ve Eğitim Bilimleri Sözlüğü	Büyük Larousse ve Ansiklopedisi	Meydan Larousse
Didaktik	x	x	x	x	x	x
Öğretici	x		x	x	x	x
Öğretim Bilgisi	x		x			

İncelenen sözlük ve ansiklopedilerde *didaktik* kavramı tüm sözlüklerde tanımlanmış ve bu sözcüğe eş anlamlı olarak - Cevizci (2010) tarafından yazılan “Eğitim Sözlüğü” dışında - genellikle Türkçe kavram olarak *öğretici* kavramı gösterilmiştir. Dikkat çeken nokta ise, Eğitim Sözlüğü’nde didaktik kavramı için herhangi bir Türkçe karşılığının bulunmamasıdır. Türkçe Sözlük ve Ansiklopedik Eğitim ve Psikoloji Sözlüğü’nde ise, *didaktik* kavramı için *öğretim bilgisi* kavramı da kullanılmıştır. Meydan Larousse ansiklopedisinde ise didaktik kavramı için *öğretke* kavramı da kullanılmış ve “öğretke i. (öğretmek’ten öğret-ke) Fels. Yeni. Öğretimle ilgili metotları inceleyen bilim. Eşanl. DİDAKTİK (M)” şeklinde bir tanım yapılmıştır. Bu tanıma göre, didaktik sadece metotları inceleyen bir bilim dalı olarak tanımlanmıştır. Oysa didaktik, öğretim ilke, yöntem ve tekniklerini ilişkin genel sorunları inceleyen kapsamlı bir bilgi dalıdır. Burada dikkat edilmesi gereken diğer bir nokta da, *didaktik* kavramının *metot*, yani *yöntem* kavramı ile iç içe olduğudur ve bu anlamda bunların ayrımını bilmek gerektiğidir. Kısacası; eğitimde *yöntem nasıl* öğretilceği ile ilgilenirken, didaktik *ne* öğretilceği ile ilgilenmektedir.

4.3. Sözlük Maddelerinde Didaktik, Öğretici ve Öğretim Bilgisi Kavramlarının Yapısal ve İçeriksel Analizi

İncelenen altı sözlük ve ansiklopedide 13 sözlük maddesi hem yapısal hem de içeriksel açıdan irdelenmiş ve bu kaynaklarda farklılıkların olduğu gözlemlenmiştir. Türk Dil Kurumunun Türkçe Sözlüğü, *didaktik* kavramının eş anlamlısı olarak görülen *öğretici* ve *öğretim bilgisi* olmak üzere iki sözcüğe de sözlükte yer vermiştir.

Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlüğü.

- **didaktik, -ği sf.** Fr. *didactique* **1.** Öğretici: *Didaktik bir eser.* **2. a. eğt.** Öğretim yöntemlerini ele alan bilgi, öğretim bilgisi.
- **öğretici sf.** Öğretme, yetiştirme ve açıklama niteliğinde olan, didaktik: Öğretici film.
- **öğretim bilgisi a. eğt.** Öğretim ilke, yöntem ve yollarına ilişkin genel sorunları inceleyen bilgi dalı, didaktik. (TDK, 2011, s. 655, 1840)

Türk Dil Kurumunun yayımladığı sözlükte üç kavram da açıklanmıştır. *Didaktik* kavramının sözlük maddesinde kavramın türüne değinilmekte ve Fransızca anlamı verilmektedir. Burada *didaktik* kavramının kökenini bilmeyen kişi kökünün Fransızcadan geldiğini düşünebilir, ancak *didaktik* kavramı yunanca “*didaskain*”, yani *öğretmek* kavramından gelmektedir (Knecht, 1984, 100). Bu önemli noktanın belirtilmemesi yanlış anlaşılmaya neden olabilir. Sözlük daha sonra 1. madde olarak *öğretici* kavramını eş anlam olarak bir cümle ile tanımlamış ve öğreticinin bir *didaktik* eser olduğunu belirtmiştir. 2. maddede ise, eğitim alanında “öğretim yöntemlerini ele alan bir bilgi” şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Ancak buradaki tanım araştırmacıyı aydınlatmamaktadır. Sonuçta öğretim yöntemleri ve buna karşılık gelen yöntem seçimi, ders planlamasının ve pratik ders tasarımının önemli bir parçasıdır. Başarılı öğretim yöntemleri, öğrenme psikolojisi, gelişim psikolojisi ve didaktiği de içeren öğrenme süreçleri hakkındaki bilgiye dayanır. Eğitimciler neyi öğretmek istediklerini planladıktan sonra sıra uygun bir yöntem bulmaya gelir. Sözlükte bu anlamı ile daha geniş ve aydınlatıcı bir tanımlama yer almalı ve okuru yönlendirmelidir. Aslında *didaktik* ve *yöntem*, başarılı bir öğrenmeyi sağlamak için bir arada kullanılması, ancak aralarındaki farkların bilinmesi gereken unsurlardır.

Aynı sözlükte *öğretici* kavramına bakıldığında, aynı *didaktik* kavramında olduğu gibi türünden, yani sıfat olduğundan ve niteliğinin bir şeyleri öğretme, bir kişiyi yetiştirme ve ele alınan konulara açıklık getirme olduğundan bahsedilerek bir örnek verilmiştir. Verilen örneğe bakıldığında ise seyreden bir şey öğrendiği bir film şeklindedir. Örnek elbette kısır kalmaktadır. Bu duruma göre sayılan her nitelik için bir örnek vermek okuru aydınlatmak açısından yerinde olurdu. Ayrıca *öğretici* kavramı örneği hem *didaktik* kavramının tanımlamasında verilmiş hem de *öğretici* kavramının sözlük maddesinde, her iki örneğe bakıldığında ‘didaktik bir eser ve öğretici film’ tamamen edebi veya sanatsal bir nitelik konumunda karşımıza çıkmaktadır.

Sözlükte *öğretim bilgisi* kavramı ise, belirli bir alanı yani eğitimi kapsadığını ve öğretimle ilgili sorunları inceleyen bir bilgi dalı olduğu şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanımın da çok kısa açıklanmış olması araştırmacıyı aydınlatmayacak, ancak eğitim alanına yönelik bir araştırma için *didaktik* kavramını daha net tanımlamaktadır.

Çalışma kapsamında incelenen sözlüklerden biri de Ahmet Cevizci tarafından hazırlanan Eğitim Sözlüğü’dür. Eğitim Sözlüğü’nün, *didaktik* kavramına yönelik ayrıntılı bir sözlük maddesi bilgisi içermesine rağmen, diğer kavramlara yer vermemesi dikkat çekmektedir.

Eğitim Sözlüğü, Ahmet Cevizci

- **DİDAKTİK** [İng. didactics]. “Öğretmek” anlamına gelen Grekçe “didaskain” sözcüğünden gelen bir disiplin olarak, öğretimini yapısını, bilimsel ve felsefi temellerini, yöntemlerini ele alan disiplin: Öğretim bilimi.

Eğitim alanında, öğrenme konusu neredeyse tamamen psikoloji bilimine terk edilmiştir. Öğrenmeyle çok yakın bir ilişkisi bulunan öğretim kavramının, öğrenme karşısında, en azından sadece bilimsel bir zeminle sınırlanmama gibi bir avantajı ya da üstünlüğü vardır. İşte bu hususu da dikkate aldığımızda, öğretimin bir kimsenin, yani öğretmenin birilerine, eşdeyişle öğrencilere bir şeyleri belli usul veya yöntemlere uygun olarak aktarması veya öğretmesi olduğunu söyleyebiliriz. Bu ise didaktiğin sırasıyla öğretmen, öğrenci, içerik, yöntem ve belli bir etkinlik türü olarak beş ayrı öğeyle yakından ilişkili olması gerektiği anlamına gelir. Hâl böyle olmakla birlikte, didaktiğin esas itibarıyla öğretmen ile öğrenci arasında ders üzerinden kurulan öğretim ilişkisi, bu ilişkiyi etik ve pedagojik açıdan anlamlı ve değerli kılan yöntemler ve nihayet içerikle ilgili olduğu söylenebilir.

Didaktik bu üç ana konuyu, salt bilimsel yöntemlerle veya psikolojik bir bakış açısıyla ele alınan öğrenme konusundan farklı olarak hem bilimsel hem de felsefi bir bakış açısı ve yöntemlerle ele alan bir disiplindir. Bünyesinde “olan”ı konu edinen ampirik araştırmalara olduğu kadar “olması gereken”i ortaya koyan normatif bakış ve yöntemlere de yer verir.

Didaktiğin iki ana düzeyi veya türü olduğu kabul edilmektedir. Bunlardan birincisi genel *didaktik*dir. Genel *didaktik*, genel bir öğretim bilgisine ek olarak öğretim ilke ve yöntemlerine dair araştırmalarla eğitim programlarına iliş tartışmalardan oluşur. Dal didaktiği ise, genel didaktiğin özel alanlara uyarlanan versiyonudur. O, bu yüzden özel öğretim bilgisiyle özel öğretim yöntemlerini ele alan araştırmalardan meydana gelir (bk. M. Hesapçıoğlu 2008). (Cevizci, 2010, s. 137-138)

Eğitim Sözlüğü, *didaktik* kavramının İngilizcesini verdikten sonra kökeninden bahsederek bunun bir disiplin olduğunu vurgulamıştır. Bu tanıma göre *didaktik* bir yasa, kural, ilke ve düzen anlamına gelmektedir. Cevizci, bu doğrultuda *didaktik* için *öğretim bilimi* kavramını vermiştir, ancak sözlükte bu kavram ayrı bir sözlük maddesi olarak açıklanmamıştır. Bunun yerine, didaktik kavramına eş anlamlı olarak gördüğü öğretim bilimi kavramını didaktik kavramı altında açıklamıştır.

Burada özellikle dikkat çeken şey, Cevizci'nin didaktiğin sırasıyla öğretmen, öğrenci, içerik, yöntem ve belli bir etkinlik türü olarak beş ayrı öğeyle yakından ilişkilendirilmesi gerektiğini vurgulamasıdır. Sıralanan öğeler didaktiğin vazgeçilmez unsurlarıdır. Ancak günümüzde eğitim şartlarının değişmesi ile bakış açısı da değişmiştir. Eskiden didaktiğin ilgi odağı öncelikle öğretmenler tarafından neler kazandırıldığına ve okul gerekliliklerine yönelikti. Yani müfredat ve eğitim planları, materyal, içerik, konular ve öğretmenlerin neyi hedeflediği, kısacası öğretme hedefleri ön plandaydı. Ancak günümüzde didaktik, sadece öğretme hedeflerini değil, öğrencilerin derslerden nasıl yararlandığına da çok önem vermektedir. Bu nedenle didaktik, öğretmenin performansına daha az, öğrencilerin aktif ve yapıcı öğrenmesine daha çok odaklanmaktadır (Weirer & Paechter, 2019, 19-20). Cevizci de sözlüğünde didaktiğin öğretim ilişkisi, yöntemler ve ders içeriği olduğunu belirterek, kavramın kapsama alanının ne kadar geniş olduğunu vurgulamıştır.

Cevizci, *didaktik* tanımını *Genel ve Dal Didaktik* olarak iki ana türden oluştuğunu belirtip bu iki dalı sözlük maddesinde açıklayarak bitirmiştir. Genel didaktik, tüm eğitim öğretim sürecinde görevli öğretmenlere başarılı bir eğitim için önemli unsurlar olan hedefler ve içerik, yöntemler ve performans değerlendirmesinin yanı sıra öğretme ve öğrenme süreçlerinin

planlanması, yansıtılması ve değerlendirilmesi için yol göstermektedir. Bir öğretme ve öğrenme bilimi olarak dal veya alana özgü didaktikte ise, her zaman bir veya daha fazla alan veya dersle ilişkilendirilir, önemli içerik seçilir ve konuya özgü gereklilikler, yetenek ve becerilerin yanı sıra farklı hedef grupların ihtiyaçları ile uyumlu hâle getirilir (Plöger, 2009).

Bu tanım, eğitimcilere geniş bir bilgi sunmaktadır. İçeriğine bakıldığında *öğretici* kavramının değil, *öğretim bilgisinin* bu tanıma uygun olduğu görülmektedir. Bu tanımlama incelendiğinde didaktik kavramının ayrıntılı bir açıklaması karşımıza çıkmakta, ancak diğer sözlüklerde *didaktik* kavramı için kullanılan *öğretici* kavramının örtüşmediği ve *öğretici* kavramının bu açıklama sonrasında çok yetersiz kaldığı görülmektedir.

Cevizci, söz konusu tanımın sonunda Hesapçıoğlu'na göndermede bulunmuştur.

İncelenen Ansiklopedik Eğitim ve Psikoloji Sözlüğü'nde ise, bu çalışmada araştırılan üç kavrama yer verilmiştir. Ancak bu sözlükte de *öğretici* kavramı için 3 ayrı sözlük maddesinin bulunması karmaşıklığı beraberinde getirmektedir. Karmaşıklığın nedeni, bu kavramın çok boyutlu olması ve birçok anlam taşımasından dolayıdır. Bu noktada belirtmek gerekir ki, kavram çok boyutlu ise, her zaman insanın aklına ilk anlamı gelmekte ve bu da anlam karmaşasına yol açabilmektedir. Eğitim alanında bir açıklama karşısında *öğretici* denildiğine, karşı tarafa *didaktik* kavramın bu kadar kapsamlı içeriğini ne kadar yansıtabildiğimizi düşünmek gerekir.

Ansiklopedik Eğitim ve Psikoloji Sözlüğü

- **didaktik** (didactic) **Açıklama, öğretme, yetiştirme** özelliği olan; eğitim biliminin **öğretimden** söz eden bölümü, ders öğretmenin yöntemi; **öğretme bilimi; öğretici**. 17. Yüzyıldan bu yana öğretme bilimi üzerinde çalışılmış; ancak ilk zamanlarda bu çalışmalar daha çok **derslerin öğretilmesi** sorunu üzerinde yoğunlaştırılmıştır. Sonra konu biraz daha genişletilerek çocuğun yönlendirilmesine ve yönetilmesine; öğretime ilişkin işlerin tümünü kapsayacak biçimde genişletilmiştir. Ondan sonra **öğretilecek konular**, öğretim yöntemleri, ders araçları ve benzerleri, didaktiğin ana sorunları durumuna gelmiştir. Bizde *didaktikte* ilk kez, eğitimci **Selim Sabit Efendi** ilgilenmiştir. Bkz. **Öğretim bilgisi**
- **öğretici 1.** (instructor) Öğreten, öğretme işi gören kişi. 2. (instructive) Öğretme özelliği olan, yetiştirici, aydınlatıcı. 3. (didactic) Öğretimle ilgili, öğretici; **didaktik**. Bkz. **Öğretmen**
- **öğretim bilgisi** (didactics) Öğretimin ilke ve yöntemlerini, bunlarla ilgili sorunları konu edinen **bilgi dalı; didaktik**. Bkz. **Öğrenme-öğretme ilkeleri, öğrenme-öğretme yöntem ve teknikleri; öğretim**. (Bakırcıoğlu, 2016, s. 465, 1165, 1166)

Bu sözlük tüm kavramlar için İngilizce karşılıklarını vermiştir. *Didaktik* kavramının eğitim alanında öğretimden söz edilen bölümünü ve öğretim yöntemini kapsadığını açıklamış ve *öğretme bilimi* ve *öğretici* kavramlarına değinmiştir. Sözlük, bu kavramın kısaca çıkış tarihinden ve Türkiye'de ilk kullanan eğitimciden bahsederek, sözlük maddesinde *didaktik* kavramın öğretim ile ilgili tüm etkenleri ve aktiviteleri kapsadığını, bunların içerisinde öğretilen konuların, öğretim yöntemlerinin ve ders araçlarının yer aldığını belirtmiştir. Yazar, *didaktik* kavramını kullanmak yerine *öğretme bilimini* kullanmıştır. Ancak *öğretme bilimi* denildiğinde, bilimsel alan çerçevesinde öğretme kapsamında birçok unsur akla gelmektedir. Bu anlamda Almanya, Fransa ve İngiltere gibi ülkelerde *didaktik* denildiğinde sadece öğretici değil birçok eğitimle ilgili unsurlar kapsama içindedir (krş. Kron, Jürgens & Standop, 2014, s. 20; Marius-Costel, 2010; Schneuwly, 2020). Bu bağlamda bu sözlük, araştırmacıyı öğretim bilimi

kavramına da yönlendirmiştir. Öğretim bilimi kavramı birçok bilimsel çalışmada *öğretim bilimi* veya *sanatı* olarak ele alınıp *pedagoji* kavramına eş olarak kullanılmıştır. Bu anlamda öğretim bilimi ve öğretim bilgisi kavramları arasına da kalın bir çizgi çekmek gerekmektedir. Pedagoji, eğitimle ilgili her şeyi ele alan bir sosyal bilimdir. Etimolojik olarak pedagoji terimi, Yunanca “çocuk” olarak tercüme edilebilen paidós ve “yönetmek” anlamına gelen agogia kelimelerinden gelmektedir. Dolayısıyla bu terimin kelime anlamıyla “çocuğa yol göstermek” anlamına geldiğini söyleyebiliriz. Didaktik, pedagojik teorilere dayalı öğretme-öğrenme sürecinin incelenmesine odaklanan bir disiplindir. Bu nedenle didaktik pedagojinin bir dalı olarak kabul edilir.

Öğretim bilgisi kavramının tanımına bakmadan önce, yönlendirdiği ilk kavram olan *öğretici* kavramı incelendiğinde 3 madde karşımıza çıkmaktadır. Her bir madde yine İngilizce karşılıkları ile verilmiştir. 1. madde *öğreten* olarak tanımlanmışken, 2. madde *öğretme özelliği olan, yetiştirici* olarak açıklanmıştır. Her iki maddenin İngilizce karşılığının kökeni ‘instruct’ kelimesinden gelmiş ve öğretmek anlamını taşımaktadır. Her iki tanımda aslında öğreten kişi yani öğretmen kastedilmektedir. 3. madde ve İngilizcesi *didactics* olan kavramda ise, sadece ‘öğretimle ilgili ve öğretici’ tanımı yapılmıştır. Son olarak da öğretici tanımının sonunda “*öğretmen* kavramına bakınız” diye bir ibare düşülmüştür. Bundan dolayı da *öğretici* kavramının genellikle öğretmen, eğiten veya öğreten kişi olarak ele alındığı görülmektedir. Nitekim *öğretici* kavramı bilimsel çalışmalarda da genellikle öğretmen veya öğreten şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

Bu sözlükte *didaktik* kavramının sözlük maddesinin altında gönderme yapılan diğer kavram ise *öğretim bilgisidir*. *Öğretim bilgisi* kavramın İngilizcesi olan *didactics* verildikten sonra söz konusu kavramın öğretimin ilke ve yöntemlerini ve bunlarla ilgili sorunları konu edinen bir bilgi dalı olduğu açıklanmıştır. Aynı zamanda öğrenme-öğretme ilkeleri, öğrenme-öğretme yöntem ve teknikleri gibi sözlük maddelerine yönlendirme yapılmıştır.

Millî Eğitim Bakanlığının öncülüğünde Remzi Öncül tarafından hazırlanan Eğitim ve Eğitim Bilimleri Sözlüğü’nde ise, *didaktik* ve *öğretici* kavramlarına yer vermiştir. *Didaktik* kavramı 2 maddeden oluşurken, *öğretici* 3 maddeden oluşmaktadır. Ayrıca *Didaktik* kavramı için çok kısa bir tarihsel bilgi eklenmiştir.

Eğitim ve Eğitim Bilimleri Sözlüğü

- **Didaktik** 1. [Alm. *Didaktik*, Unterrichtslehre], [Fr. didactique], [İng. didactics] Öğretme sanatı, öğretme yöntemlerini gösteren bilim dalı.
  2. [Alm. didaktisch], [Fr. didactique], [İng. didactic] Öğretici, amacı öğretme olan. (Bu terim 17. yüzyıldan beri bu anlamda kullanılmaktadır)
- **Öğretici** 1. [Alm. Lehrer], [Fr. insruceur, maître, ensaeignant], [İng. instructor, teacher] Öğreten kimse, öğretme işi gören kişi.
  2. [Alm. lehrreich, belehrend], [Fr. instructif], [İng. instructive, inspiring] Öğretme özelliği olan, yetiştirici, aydınlatıcı.
  3. [Alm. didaktisch], [Fr. didactique], [İng. didactic] Öğretimle ilgili, öğretici. (Öncül, 2000, s. 317, 862)

Eğitim ve Eğitim Bilimleri Sözlüğü'nde *didaktik* kavramı için Almanca, Fransızca ve İngilizce olmak üzere üç dildeki karşılıkları verilmiştir. Söz konusu sözlük *didaktik* kavramının 1. maddesinde diğer sözlüklerde olduğu gibi sıfat türünde ele almamış, kavramın bir öğretme sanatı ve bir bilim dalı olduğunu belirtmiştir. Nitekim *didaktik* bu anlamıyla ve isim olarak birçok dilde kullanılmaktadır. 2. maddesinde *didaktik* kavramı sıfat niteliğinde ele alınmıştır. Ayrıca parantez içinde bu terimin 17. yüzyıldan beri bu anlamda kullanıldığı belirtilmiştir. “Öğretim bilimi anlamında didaktizmin bilimsel miladı, Comenius’un 17. yüzyılda kaleme aldığı 'Didaktika Magna' (Büyük Didaktik) adlı eserine dayandırılmaktadır” (Yıldırım & Yılmaz, 2023, s. 2).

Eğitim ve Eğitim Bilimleri Sözlüğü *öğretici* kavramına da yer vermiştir ve bu kavramı 3 maddede açıklamıştır. 1. madde *öğretmen*, *öğreten*, 2. madde sıfat olarak *öğretme özelliği olan*, 3. madde ise *öğretimle ilgili*, *öğretici* şeklinde tanımlanmıştır. 2. ve 3. madde incelendiğinde aralarındaki fark ancak yabancı dildeki karşılıkları incelendiğinde belirgin hâle gelmektedir. Almandada “lehrreich” hangi konuda olursa olsun bir öğüt, bilgi veya ders verme niteliğinde eğitici olan anlamına gelmektedir, ancak üçünü maddedeki “didaktisch” eğitim ile ilgili bir konuda öğretici nitelikte olma anlamına gelmektedir. Söz konusu sözlük, isim niteliğinde ve eğitimi kapsayan *didaktik* kavramın Türkçeleştirilmiş hâli olarak kabul gören *öğretim bilgisi* kavramına yer vermeyerek, *Didaktik* kavramının ilk maddesini bu anlamda tanımlamıştır. Öğretme sanatı kavramını kullanmış, ancak bunu sözlüğünde tanımlamamıştır.

Bu çalışmada *didaktik* ve *öğretici* kavramlarını içeren en köklü iki ansiklopedi olan Meydan Larousse ve Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi araştırma kapsamına alınmıştır. *Öğretim bilgisi* kavramının eski sözlüklerde yer almadığı görülmektedir.

Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi

- **Didaktik** sıf. (Yun. *Didaktikos*, *didaskain*'den, öğretmek, fr. *didactique*) Öğretme amacı taşıyan. (→ ÖĞRETİCİ)
- **Öğretici** sıf. 1. Amacı eğitmek, öğretmek bilgi vermek olan her türlü yapıt, araç için kullanılır. (Bk. *ansikl.* böl.) -2. Bir sanat, bir bilim dalının yöntemlerini sistemli bir biçimde açıklamaya yönelik bir şey için kullanılır: *Öğretici yönü ağır basan bir radyo programı*. -ANSİKL. Öğretmeye, hangi konu üzerinde olursa olsun sistemli öğütler vermeye yönelik tüm yapıtlar öğreticidir: meseller, hayvan masalları, Çin ve Hindistan'daki (sutras) dinsel kitaplar ve halk edebiyatı söz konusu olduğunda öyküler ve almanaklar böyledir. Öğretici yapıt titiz bir biçimde manzumaştırılmıştır ve öğretiler, bilimsel ya da teknik bilgiler verir. Düzenin az sözle çok şey anlatılır nitelikte oluşu ve ritmi bu tür yapıtların özdeyişe dönüşme ve akılda tutulmalarını özellikle kolaylaştırır. *İşler ve günler* adlı yapıtı ahlak, davranış üzerine temel ilkeler, tarım üzerine bilgiler içeren Hesiodos'un dışında Yunan edebiyatı felsefi esinli öğretici kitaplar bakımından çok zengindir (Ksenophanes, Parmenides, Empedokles, Solon, Aratos). Latinler'de Lucretius, *De natura rerum* adlı yapıtında Epikuros'un felsefesini anlatır; Vergilius'un *Georgica*'sı ahlak kurallarını, dini konusundaki temel düşünceleri ve kırsal kesim işleri için öğütleri içerir. Ovidius'un *Sevmek sanatı* (*Ars amatoria*) adlı yapıtıysa belirtiktir. Orta Çağ'da ise hıristiyanlığın etkisiyle yeni bir yapıya kavuşmuş olan bu türün Avrupa'daki başlıca temsilcileri arasında şunlar sayılabilir: Fransa'da, Baif, Belleau, Ronsard, Boleau; İngiltere'de, Robert, Mannyng, Gover, John Philip, Erasmus, Darwin vb. Romantik lirizmle öğretici şiir önemini yitirdi, bu arada bilim de özel söylemler getirdi.

Türk edebiyatında İslam dini etkilerini, toplumda geçerli bilgileri, hatta Arapça ve Farsçayı öğretme amacıyla öğretici yapıtlar kaleme alınmıştır. Yusuf Has Hacıp'in kişi, toplum, devlet yaşamının düzenlenmesi yolunda bilgi veren *Kutadgu Bilig*'i (1069),

İslamcılığın kabulünden sonra gelişen öğretici edebiyatın en eski ürünlerindedir. Aşık Paşa'nın (1272-1333) tasavvuf bilgilerini kapsayan Garipname'si, Nabi'nin oğluna İslam ahlakını öğretmek, iyi bir insan, toplumda başarılı bir kişi olma yolunda bilgiler vermek için yazdığı Hayriye'si bu türün örneklerindedir. Manzum Arapça-Türkçe, Farsça-Türkçe sözcükleri ise zorlama birer ürün saymak gerekir. Günümüzde bir öğretiyi savunan yapıtların dahi mutlaka sanat kaygısıyla yazılmış olması zorunlu sayılmakta ve salt öğretici nitelikteki yapıtlar edebiyatın kapsamı dışında tutulmaktadır. (Büyük Larousse, 1986, s. 3139, 9011)

Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi *didaktik* kavramın sadece kökenine ve kısa bir tanımına yer vermiştir. Türkçe karşılığı olarak kabul görmüş *öğretici* kavramına araştırmacıyı yönlendirmiş ve geniş bir tanım yapmıştır.

Öğretici kavramının sözcük türü açısından sıfat olduğunu ve her türlü eğitsel ve öğretici yapıt ve araç için kullanılabilmesini belirtmiştir. Bu açıklamadan sonra tamamen edebiyat çerçevesinde açıklanmıştır. Bu kavramın felsefi temelli olduğu, yazarların ve onların eserlerinin adı verilerek örneklenmiştir. Aynı zamanda farklı ülkelerden de örnekler verilerek tanım güçlendirilmiştir. Yabancı ülkelerden bahsettikten sonra Türk edebiyatında öğretici yapıtların çıkış sebebi, örnek yapıtlar ve onların yazarları, bu tip öğretici yapıtların özellikleri hakkında bilgi verilmiştir. Bu tanıma eğitim açısından bakıldığında, *öğretici* kavramının sadece bir nesneyi tanımlamak için kullanılabilmesi ifade edilmektedir. Nitekim sözlüklerin tanımları incelendiğinde genellikle *öğretici film*, *öğretici roman* gibi örnekler karşımıza çıkmakta ve böylece bu kavramın edebiyattaki yeri daha ağır bastığı görülmektedir. Antik düşünce tarihinde didaktik kavramı edebiyat alanında “öğretici sanat” olarak sınırlandırılmıştır. Eğitimciler Wolfgang Ratke (1571-1636) ve Johann Amos Comenius (1592-1670) 17. yüzyılda didaktik kavramı için “öğretme sanatı” kuramını ortaya koyarak, söz konusu kavramı eğitime kazandırmışlardır (Hutter, 2013). Bu döneme kadar bu kavram edebiyat alanında kullanılmıştır. Bir sonraki incelenen ansiklopedi ise Türkiye'nin en köklü ansiklopedilerinden olan Meydan Larousse'dur. Meydan Larousse kavramları şöyle tanımlamıştır:

Meydan Larousse

DİDAKTİK sıf. (yun. *dadaskein*, öğretmek > *didaktikos*'tan fr. *didactique*). Öğretime özgü, eğitimle ilgili. | Amacı, bir bilim veya sanatın ilkelerini öğretmek olan her türlü kitap için kullanılır: *Didaktik eser*. | İ. Öğretim sanatı: *Her öğretmen didaktik okumuş olmalı*.

- ANSİKL. Bilgi vermek için yazılan bütün edebiyat eserleri didaktik türe girer. Her milletin edebiyatında ahlak, din ve teknikle ilgili bilgiler vermek amacıyla, edebi biçimde yazılmış kitaplar vardır: Çin'in dini yasa kitapları (King) ve Hindistan'daki Sutra'lar ahlaki bir ders çıkarma amacı güden öğütlü hikayeler ve masallar bu kategoriye konulabilir. Fénelon'un Telemakhos'un Başından Geçenler (les Aventures de Telemaque) gibi, öğretici nitelikteki eserlerle Fontenelle'in Meskun Dünyaların Çokluğu (Entretiens Sur La Pluralité Des Mondes) gibi bilimi halka indiren eserler, genel anlamıyla, didaktik türe girer. Ama bu terim, geleneksel sınıflamada, daha özel olarak, bir doktrinin açıklamasını, ilmi veya tekniği bilgileri konu alan bir şiir türünü belirtir.

Başlangıçtan beri özlü ve kafiyeli söyleyişi ile didaktik şiir, bir bilginin kolay akılda kalmasını sağlamak için elverişli sayıldı (atasözleri, özdeyişler v.b.). Bu nitelik, çok zengin eski Yunan didaktik şiirinde çok görülür (Ksenophanes, Parmenides ve Empedokles'un felsefi şiirleri, Pythagoras'a mal edilen Solon'un Yıldızlı Mısıraları). Hesiodos, bizim için bu türün en eski temsilcisidir. Erga Kai Hemera (İşler ve Günler), Theogonia (Tanrıların Soy Ağacı). Bununla birlikte sanat yaratma kaygısı yavaş yavaş öğretim kaygısını bastırdı: Aratos'un Phaenomena (Gökbilimle ilgili Olaylar) [M.Ö. III.

yy.] adlı şiirinde bu kaygı açıkça belirir. Buna karşılık latin şairlerinde pratik latin zekası, didaktik türe yöneldi. Lucretius (de Natura Rerum) ve Vergilius (Georgica, [Çiftçiler]) bu türde şaheserler verdiler; ayrıca Horatius'un Ars Poetica (Şiir Sanatı), Ovidius'un Fasti (Yıllıklar) ve Ars Amatoria (Sevme Sanatı), Columella'nın De Re Rustica (Bahçeler) adlı eserleri, Manlius'un gökbilimle ilgili yazıları ile Hristiyan dini dogmasının özünü açıklayan Hristiyan yazarların (Commodianus, Prudentius) kitapları da didaktik eserler sayılabilir.

Türk edebiyatında didak şiirin tarihi oldukça eskidir. Yusuf Has Hacib'in Kutadgu Bilig'i (1070) ahlak, ideal hayat ve devlet yönetimi konusunda öğretici bilgi veren didaktik bir mesnevidir. Yunus Emre'nin Risalet -ün Nushiye'si (1308) İslami bilgileri ve Tasavvuf esaslarını öğreten mesnevilerindendir. XIII. yy. tasavvuf şairlerinden Ahmet Fakih'in Çarhnamesi'si (1252'den önce) tasavvufi didaktik eserlerindendir. Nabi'nin (1642-1712) Hayriye ve Hayrabat mesnevileri Orta Çağ İslam dünyasında geçerli bilgileri ve değer yargılarını öğretmek için yazılmış mesnevilerdendir. İslami Türk edebiyatı devresinde şeyh Sadi'nin Farsçadan çevrilen Gülistan ve Bustan adlı eserleri didaktik türün tanınmış örnekleri arasında yer aldı: Hoca Mesud'un Ferhengname-i Sadi tercümesi (XIV. yy.) v.b.

Tanzimattan sonraki Türk edebiyatında Ziya Paşa'nın (1825-1880) Terkihibend'i, manzum Harabat önsözü didaktik türün örneklerindendir.

Servetifünun şiirinde en tanınmış didaktik eserleri Tefik Fikret verdi: Halukun Defteri (1911) ve Şermin (1914). Öğretici nitelik taşıyan hayvan hikayeleri de Kelile ve Dimne ile La Fontaine'in eserlerine dayanılarak Türkçeye birçok defalarca çevrildi: Şinasi, Orhan Veli v.d. (LM)"

ÖĞRETİCİ sıf. (öğretmek'ten öğret-ici) Öğretmeye yarayan, öğreten: öğretici edebiyat, öğretici kitap, öğretici filmler. Eşanl. DİDAKTİK. –Ed. Bk. didaktik.

öğreticilik i. öğretici olma özelliği (M) (Meydan Larousse, 1990, s. 660, 736)

Meydan Larousse, öncelikle *didaktik* kavramının bir sıfat olduğunu, Yunanca "didaskain"dan geldiğini ve Fransızca karşılığını belirtmiştir. Bu anlamda bazı sözlüklerde sadece Fransızca karşılığının verilmesi bu kavramın kökeninin Fransızca olduğu şeklinde yanlış anlaşılabilir. Bu nedenle Fransızca anlamını vermeden önce açıklamada Yunanca karşılığının verilmesi doğru bilgilendirme sağlamaktadır. İlk açıklaması bu kavramın öğretime özgü, eğitimle ilgili olduğudur. Sonrasında ise bilim ve sanat kapsamında öğretici tüm kitaplar için bu kavramın kullanıldığı belirtilmiştir. İsim olarak ise karşımıza farklı bir kavram çıkmaktadır, o da *öğretim sanatı*dır. Her öğretmenin öğretim sanatına yetkin olması gerektiği belirtilmiştir. Eğitim, sanat ve edebiyattan bahsettikten sonra söz konusu sözlük *didaktik* kavramı için geniş bir edebi tarihsel süreci anlatmaktadır. Edebi *didaktik* türün özellikleri, farklı ülkelerdeki temsilcileri ve yapıtları geniş çapta aktarılmıştır. Yabancı ülkelerin *didaktik* eserlerinden bahsettikten sonra da Türk edebiyatı tarihinde *didaktik* yapıtlara yönelik geniş bir yelpaze sunulmuştur.

Söz konusu sözlük *didaktik* kavramın yanı sıra *öğretici* kavramına da kısaca yer vermiştir. *Öğretmeye yarayan ve öğreten* şeklinde tanımlanmış ve *öğretici edebiyat*, *öğretici kitap*, *öğretici filmler* gibi edebiyata yönelik örnek tanımlar yapılmıştır. Aynı zamanda *öğretici* kavramının sözlük maddesi içerisinde *öğreticilik* kavramına değinilmiş ve isim niteliğinde öğretici olma özelliği şeklinde bir açıklama yapılmıştır. Böylece bu sözlük *öğretim sanatı* ve *öğreticilik* diye iki kavramı daha *didaktik* kavramına karşılık olarak geliştirmiştir. 1973 yılında yayınlanan *Meydan Larousse* ve bu sözlüğün öncülüğünde 1986 yılında yayınlanan *Büyük Larousse* da didaktik kavramını edebiyat bağlamında geniş bir biçimde tanımlamıştır. Bunun en büyük nedenlerinden biri, iki sözlüğün Fransızca Büyük Larousse Ansiklopedisi

(Grand Larousse Encyclopedique) sözlüğünden çevrilmiş olması ve Türkiye'yi kapsayan bilgilerin eklenerek sözlüğün yayımlanmasıdır. *Grand Larousse Encyclopedique*, Şubat 1960 ile Ağustos 1964 arasında yayınlanan bir Fransız ansiklopedik sözlüktür, ancak bu sözlüğün de temelini 1866-1876 yıllarında yayınlanan “XIX. Yüzyılın Evrensel Sözlüğü” oluşturmaktadır. Bu tarihlerde didaktik kavramı genelde edebiyat alanında kullanılmaktaydı; yeni yayımlanan sözlüklerde bu sözlüğün etkilerini görmek mümkündür.

5. Sonuç ve Öneriler

Genel Ansiklopediler ve Türkçe / Eğitim Sözlükleri bu çalışmada kavram analizi için ele alınmış ve seçilmiş sözlük maddeleri hem yapısal hem de içeriksel açıdan incelenmiştir. Eğitim alanında ortaya konulan bilimsel çalışmalarda *didaktik* kavramının Türkçe karşılıklarının istenilen etkiyi yaratmadığı görülmüştür. “Eğitim-öğretim alanında yapılan araştırmalarda veya bilimsel kaynaklarda da *didaktik* kavramı farklı adlarla kendini göstermekte ve bu durum terim karmaşası ve terim sözlükleri arasındaki tutarsızlıkla yakından ilişkilidir” (Kalkan, 2019).

Bu anlamda genel ansiklopediler ve Türkçe/eğitim sözlükleri bu çalışmada *didaktik* kavramını ve Türkçe karşılıkları olan *öğretici* ve *öğretim bilgisi* kavramlarının analizi için ele alınmış ve örtüşmezlikler nedeniyle kavram karmaşasının ortaya çıkıp çıkmadığına bakılmıştır. Bu anlamda Türkçede bir bütünlük sağlayabilmek adına bir öneride bulunulmuştur.

Didaktik kavramı tüm sözlüklerde ve ansiklopedilerde mevcut olup en yaygın Türkçe karşılığı *öğreticidir*. *Didaktik* kavramını karşılayan *öğretim bilgisi* kavramı ise sadece iki sözlükte bulunmaktadır. Bu iki sözlük ise, araştırılan sözlükler arasında en son çıkan sözlüklerdir. Böylece bu kavramın yeni kabul gördüğünü söyleyebiliriz.

Öğretici kavramının ilk sözlük maddesi genellikle kavramı *öğreten kişi*, yani *öğretmen* olarak tanımlamış veya birçok bilimsel çalışmada da *öğretici* bir kişi veya olayı, eseri veya bir nesneyi niteleyecek biçimde sıfat olarak değerlendirilmiştir. *Öğretici* kavramı daha çok edebiyat alanıyla ilintili bir şekilde tanımlanmıştır. Sözlük maddelerinde *öğretici* kavramının edebiyattaki yeri fazlasıyla açıklanmış ve bu kavramı tanımlamak adına *öğretici film*, *öğretici radyo programı* veya *öğretici öykü* gibi edebiyattan örnek cümleler ile pekiştirmiştir.

Öğretici kavramı sözlüklerde sıfat niteliğinde tanımlandığından dolayı aslında *didaktik* kavramının karşılığını tam vermemektedir. Sonuçta eğitim bağlamında *didaktik* öğretim ilke, yöntem ve yollarına ilişkin kapsamlı bir alanı oluşturduğundan, *öğretici* denildiğinde bu kapsama alanını tanımlamak için yetersiz kalmakta, bu nedenle de *didaktik* kavramının bilimsel çalışmalarda daha çok kullanıldığı kesinlik kazanmaktadır.

Eğitim çerçevesinde *didaktik* kavramını karşılayan sözcük olarak *öğretim bilgisi* kavramını değerlendirmek gerekir. Öğretim bilgisi sözlüklerde tarandığında, öğretimin ilke ve yöntemlerini, bunlarla ilgili sorunları ele alan bir bilgi dalı olarak tanımlandığından, *didaktik* kavramını da karşıladığı görülmektedir. Daha önce de değinildiği gibi *didaktik* kavramının öğretim bilgisi, öğretim bilimi veya *Meydan Larousse Ansiklopedisi*'nde olduğu gibi *öğretke* ve *öğretim sanatı* gibi isimlerle karşımıza çıkması ve bu kavramların eğitim alanının birçok unsurunu kapsaması, eğitim anlamında öğretim bilgisini daha doğru bir kavram olarak değerlendirmek gerekir. Meydan Larousse'un tanımında kullanılan öğretim sanatı kavramına bakıldığında bu kavramın doğru tercih olmadığı görülmektedir. Meydan Larousse'da öğretim sanatı kavramı için açıklama bulunmamakta, ancak MEB'in Eğitim ve Eğitim Bilimleri

Sözlüğü'nde bu kavram için şöyle bir tanım yapılmaktadır: “**Öğretim sanatı** [Alm. Lehrkunst], [Fr. art de l'enseignement], [İng. art of teaching] Öğretme işini bir bilim değil de bir sanat, bir ustalık, ara sıra da ince bir ustalık, başka bir deyişle bir güzel sanat sayan görüş. Bu ustalık belli yöntemleri en iyi biçimde kullanmayı gerektirir.” Bu tanıma göre, “Öğretme Sanatı”, öğretme ve ders verme alanındaki beceri ve uzmanlığı ifade etmektedir. Kısacası, dersi sanatsal bir yaklaşım ile şekillendirmektir. Ancak didaktik sadece bir öğretim sanatı değildir, aynı zamanda bir bilimdir, yani öğretimin kuramıdır. Sözlüklerde “terim ve kavramlar yeterli derecede tanımlanıp örneklendirilemediği için ya da terim ve kavramların adlandırılmasında, ana dilin yapısına uygun olarak türetilmesinde ortak bir anlayış geliştirilemediği için bilim dalları bu durumdan olumsuz olarak etkilenmektedir” (Yılmaz & Tunalı, 2011).

Bazı yabancı dillerde, örneğin Almancada *Didaktik* (öğretim bilgisi) ve bundan türetilen *didaktisch* (öğretici) terimlerinin Türkçede tek bir terimle - *didaktik* terimiyle - karşılanması, yani Türkçede *didaktik* teriminin hem sıfat hem ad olarak kullanılması bu terim kargaşasının ana nedenlerinden birisidir. Bu nedenle Yunanca kökenli *didaktik* yerine Türkçesi olarak *öğretim bilgisi* terimi, bilimsel çalışmalarda daha sık kullanılarak yaygınlaştırılmalıdır. Her ne kadar metin bağlamında bir birimin sıfat olarak mı, ad olarak mı kullanıldığı netlik kazansa da, *didaktik* biriminin sıfat olarak kullanılmaması, bunun yerine *eğitici / öğretici* sözcüklerinin tercih edilmesi terim / kavram karmaşasının önüne geçilmesine yardımcı olacaktır.

5.1. Öneri

Didaktik kavramı ve Türkçe karşılıkları olarak en yaygın kabul gören *öğretici* ve *öğretim bilgisi* kavramları arasındaki karmaşıklığı gidermek adına, bu bölümde hem kavram için hem de tanımlaması için bir öneri sunulacaktır. Ancak bu öneriden önce Almanya'nın en köklü ansiklopedilerinden biri olan 'Brockhaus Enzyklopädie' (1988) kaynağında, *didaktik* kavramının kapsamlı bir biçimde nasıl tanımlandığına bakmak bu bölüm için aydınlatıcı olacaktır.

Didaktik [zu griechisch didáskein »lehren«] als pädagogischer Begriff ursprünglich die Lehrkunst überhaupt, im heutigen Verständnis erziehungswissenschaftliche Disziplin, aufgefasst als Wissenschaft oder Theorie des Lehrens und Lernens, Unterrichtslehre (Forschungsgegenstand ist der Unterricht im umfassenden Sinn samt seinen Voraussetzungen, Strukturmomenten und Ergebnissen), im engeren Sinn als Theorie der Bildungsinhalte und des Lehrplans (Was wird unterrichtet?), wobei die Didaktik der Methode (Wie wird unterrichtet?) gegenübergestellt wird. (Brockhaus, 1988, 466)

Didaktik pedagojik bir terim olarak [Yunanca didáskein "öğretme"], esasen genel olarak öğretme sanatıdır, günümüzde eğitim disiplini, öğretme ve öğrenme bilimi veya teorisi, ders kuramı (kapsamlı anlamda gereksinimleri, yapısal unsurları ve sonuçlarıyla birlikte araştırmanın konusu derstir); daha dar anlamda didaktikğin yöntemle (Nasıl öğretiliyor?) karşılık içerisinde, eğitim içeriği ve müfredat teorisi (Ne öğretiliyor?) olarak anlaşılmaktadır. (Çev. Y.D.)

Sonuç olarak bu tanım incelendiğinde, *didaktik* kavramının bir bilim dalı olarak ele alındığı ve eğitimle ilgili birçok alanı kapsadığı ifade edilmektedir. Bu tanımda *didaktik* kavramının birçok eğitsel unsuru içinde barındırdığını, ancak *öğretici* kavramının anlamsal olarak bunlara karşılık veremediğini görmek mümkündür.

Didaktik kavramı genellikle öğretim boyutuyla ele alınmıştır, ancak didaktik hem öğretim hem öğrenimi kapsamaktadır, yani öğretmen - öğrenci etkileşimi söz konusudur (Hesapçıoğlu, 2011). Bu nedenle didaktik kavramı için hem öğretme hem de öğrenme boyutunu

tanımlayacak bir kavram gerekmektedir. Dil biliminde türetme, birleştirme, sözcük kesişimi ya da çaprazlama yoluyla var olan sözcüklerden yeni sözcükler sağlayan sözcük yapımı için birçok yol vardır (Balcı, 2009, 17). Örneğin çaprazlama tekniği ile belgeç (belge+geçer), Denglisch (Deutsch+Englisch), Brunch (Breakfast+Lunch) gibi yeni kelimeler türetilmiştir. Bu doğrultu ile öğretim ve öğrenim sözcükleri temel alınarak, her iki kavramın kaynaştırılması ve birtakım özelliklerinin taşınması suretiyle, yeni bir terim olarak *Öğrentme Bilgisi* terimini üretmek mümkündür. Böylece bu sözcük hem öğretim hem de öğrenim boyutunu kapsamaktadır. Kuşkusuz ki daha farklı ve özgün önerilere yol açması için, bu yeni oluşturulan terimin uygun olup olmadığı tartışmaya açıktır.

Kaynaklar

- Akın, G. (2004). *İstanbul halk eğitim merkezlerinde verilen yabancı dil (İngilizce) eğitiminin etkinliğinin değerlendirilmesi, öğretici ve kursiyer görüşleri*. Doktora Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Akkuş, İ. ve Acar, S. (2017). Eş zamanlı öğrenme ortamlarında karşılaşılan teknik sorunların öğretici ve öğrenen üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik bir araştırma. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(3), 363-376.
- Bakırcıoğlu, R. (2016). *Ansiklopedik eğitim ve psikoloji sözlüğü*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Balcı, T. (2003). "Edat" bağlamında sözcük türlerine yeni bir yaklaşım. *TÖMER Dil Dergisi*, no.122, 7-16.
- Balcı, T. (2009). *Grundzüge der türkisch-deutschen kontrastiven grammatik*. Adana: Ulusoy Matbaası.
- Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi (1986). Cilt: 6/17, Milliyet Yayınları.
- Cevizci A. (2010). *Eğitim Sözlüğü*. İstanbul: Say Yayınları.
- Güngör, H., Çangal, Ö. ve Demir, T. (2020). Türkçenin yabancı dil olarak uzaktan öğretimine ilişkin öğrenici ve öğretici görüşleri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(3), 1163-1191.
- Hutter, G. (2013). *Emotionen was nun, emotionen was tun?: emotionale kompetenz als mögliches und notwendiges pädagogisches werkzeug für lehrer/-innen in der gesundheits-und krankpflege/hutter, gerlinde*. Doktora Tezi. Graz: Avusturya- Karl Franzens Üniversitesi.
- Kalkan, K. (2019). Edebiyat didaktiği ve edebiyat öğretiminin hedefleri. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 8(24), 393-407.
- Kanatlı, F. ve Balcı, T. (2000). Türkçenin gelişme eğilimleri: önekimsilerle eylem türetimi. *TÖMER Dil Dergisi*, no.94, 65-74.
- Kiremitçi, F. (2015). Klasik Türk edebiyatında öğretici eserler: tanım, tasnif, örnek metin. *AÜ Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 54, 313-352.
- Knecht, I. (1984). Zur geschichte des begriffs didaktik. *Archiv Für Begriffsgeschichte*, 28, 100-122.
- Krippendorff, K. (1980). *Content analysis: an introduction to is methodology*, sage. Beverly Hills.
- Kron, F. W., Jürgens, E. & Standop, J. (2021). *Grundwissen didaktik*. (Vol. 8073, P. 6). UTB.
- Le Nouveau, P. R. (1993). *Dictionnaire alphabétique et analogique de la langue Française*. Paris: Dictionnaires Le Robert.

- Marius-Costel, E. (2010). The didactic principles and their applications in the didactic activity. *Online Submission*, 7(9), 24-34.
- Mert, E. L. (2011). 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin metinsellik ölçütlerine uygunlukları. *Dil Dergisi*, (153), 7-23.
- Meydan Larousse. (1990). Cilt 3/9, İstanbul: Meydan Yayınevi.
- Öncül, R. (2000). *Eğitim ve eğitim bilimleri sözlüğü*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Plöger, W. (2009). Allgemeine didaktik, fachdidaktik, fachwissenschaft. *handbuch der erziehungswissenschaft* (pp. 429-447). Brill Schöningh.
- Schneuwly, B. (2020). «Didactique»? *didactique*, 1(1), 40-60.
- Türk Dil Kurumu (2011). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Wahrig, G. (2000). *Deutsches wörterbuch. gütersloh*: Bertelsmann Verlag.
- Weirer, W. & Paechter, M. (2019). Grundpfeiler kompetenzorientierter didaktik. *Kompetenzorientierter Unterricht. Barbara Budrich, Opladen, Toronto*, S19-42.
- Yıldırım (Aksöz), M. (2009). *Yazınsal türler*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Yıldırım (Aksöz), M. (2012). *Kısa anlatı türleri ve öğretimi*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Yıldırım, B. & Yılmaz, M. (2023). Türkiye’de çağdaş pedagoji ve didaktik biliminin öncülerinden Selim Sabit Efendi. *New Era International Journal Of Interdisciplinary Social Researches*, 8(19), 1-9.
- Yılmaz E. ve Tunalı A. (2011) Eğitim Bilimleri terim sözlüklerin eleştirel bir yaklaşım, *Türkçe Öğretim üzerine Çalışmalar*. İzmir: DEDAM Yayınları.

Extended Abstract

General Encyclopedias and Turkish/Education Dictionaries were taken into consideration for the concept analysis in this study, and selected dictionary entries were examined both structurally and contextually. In scientific studies conducted in the field of education, it has been observed that the Turkish equivalents of the didactic concept do not create the desired impact. "In research conducted in the field of education or in scientific sources, the didactic concept manifests itself with different names, and this situation is closely related to terminological confusion and inconsistency among term dictionaries."

In this context, General Encyclopedias and Turkish/Education Dictionaries were examined in this study for the analysis of the didactic concept and the Turkish equivalents of instructional and teaching knowledge concepts, and it was investigated whether concept confusion arises due to inconsistencies. In this regard, a proposal has been made to achieve coherence in Turkish.

The didactic concept is present in all dictionaries and encyclopedias, and the most common Turkish equivalent is "öğretici" (instructor). The concept of instructional knowledge, which corresponds to the didactic concept, is found in only two dictionaries. These two dictionaries are the most recently published among the ones examined. Thus, it can be said that this concept is gaining new acceptance.

The first dictionary entry for the concept of "öğretici" (instructor) generally defines the concept as the person teaching it, i.e., the teacher, or evaluates it as an adjective describing an instructive person, event, work, or object in many scientific studies. The concept of "öğretici" is mostly associated with the field of literature in dictionary entries. The place of the concept of "öğretici" in literature has been extensively explained in dictionary entries, reinforcing this concept with examples from literature, such as instructive film, instructive radio program, or instructive story.

Since the concept of "öğretici" is defined as an adjective in dictionaries, it does not actually fully represent the didactic concept. In the end, as the didactic concept forms a comprehensive field related to principles, methods, and ways of instructional teaching in the educational context, calling it "instructor"

falls short of defining this scope. Therefore, it is confirmed that the didactic concept is more commonly used in scientific studies.

To evaluate the word that represents the didactic concept in the context of education, the concept of "öğretim bilgisi" (instructional knowledge) should be considered. When "öğretim bilgisi" is examined in dictionaries, it is defined as a branch of knowledge that deals with the principles and methods of instruction and addresses related issues. Therefore, it is observed that the concept of "öğretim bilgisi" also corresponds to the didactic concept.

As mentioned earlier, the didactic concept appears with names such as instructional knowledge, instructional science, or as in Meydan Larousse Encyclopedia, teaching and the art of teaching. Considering that these concepts cover many elements of the education field, it is necessary to evaluate instructional knowledge as a more accurate term in the context of education. Looking at the definition used in Meydan Larousse for the concept of "teaching art," it is seen that this term is not a correct choice. Meydan Larousse does not provide an explanation for the concept of teaching art, but in the Ministry of National Education's Dictionary of Education and Educational Sciences, the following definition is given: "Teaching Art [German Lehrkunst], [French art de l'enseignement], [English art of teaching]. The view that considers the act of teaching not as a science but as an art, a mastery, occasionally as a delicate mastery, in other words, as a fine art. This mastery requires the most effective use of certain methods." According to this definition, "Teaching Art" expresses skills and expertise in teaching and giving lessons. In short, it is shaping the lesson with an artistic approach. However, didactic is not only an art of instruction but also a science; it is the theory of teaching. Since "terms and concepts are adversely affected by this situation because either they are not sufficiently defined and exemplified, or a common understanding has not been developed for naming terms and concepts in accordance with the structure of the mother tongue" (Yılmaz & Tunalı, 2011).

In some foreign languages, for example, in German, the terms Didaktik (instructional knowledge) and the derived term didaktisch (instructive) being represented in Turkish with a single term - the term didaktik - using the term didaktik both as an adjective and a noun is one of the main reasons for this terminological confusion. Therefore, instead of the term didaktik of Greek origin, the term öğretim bilgisi in Turkish should be used more frequently and popularized in scientific studies. Although clarity is achieved regarding whether a unit is used as an adjective or a noun in the context of the text, not using the didactic unit as an adjective and preferring terms like educational/instructive will help prevent terminological confusion.